

GENADELOOS
GOED

GE Arie de Rover
NADE
LOOS
GOED

Buijten & Schipperheijn *Motief* – Amsterdam

Colofon

© 2021 Buijten & Schipperheijn *Motief*

Behoudens uitzonderingen krachtens de Auteurswet van 1912 mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen of openbaar gemaakt, op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande toestemming van de uitgevers.

Omslagontwerp: Buijten & Schipperheijn

Illustratie omslag: Nino Gakhokia

ISBN 978-94-6369-152-9

Inhoud

Genadeloos goed

De drempel tussen goede christenen en genade 7

Hoofdstuk 1 Net echt 11

Hoofdstuk 2 Godvervangers 33

Hoofdstuk 3 Nooit ongehoorzaam 52

Hoofdstuk 4 Jarenlang werken 73

Hoofdstuk 5 Verkwanseld aan de hoeren 100

Hoofdstuk 6 Nooit een geitenbokje 133

Hoofdstuk 7 Met mijn vrienden feestvieren 158

Hoofdstuk 8 Vader 186

Mijn jongen 195

Jij bent altijd bij mij 203

Alles wat van mij is, is van jou 208

We konden toch niet anders dan feestvieren en blij zijn,
want je broer was dood en is weer tot leven gekomen.

Hij was verloren en is teruggevonden 211

Cashvilleverklaring

Een gezamenlijke verklaring over Bijbelse omgang

met geld en bezit 219

Genadeloos goed

DE DREMPEL TUSSEN GOEDE CHRISTENEN EN GENADE

Hoe leef ik van genade? Die vraag is mij inmiddels honderden keren gesteld. In bijna alle gevallen was ik zelf de oorzaak. Al ruim voor het verschijnen van mijn boek *Leven na de genadeklap* (dat ik samen met Wilfred Hermans schreef) sprak ik voor (kerkelijk) publiek over de impact en uitwerking van genade. Met beelden en beeldend taalgebruik nam ik de toehoorders mee in de onmiskenbare transformatie die genade teweegbrengt in een mens. Leven van genade blijft niet zonder gevolgen. Het was verrassend om te merken dat er na iedere lezing bijna geen inhoudelijke of verhelderingsvragen werden gesteld; alleen vragen als: ‘Hoe doe je dat?’

Wel pijnlijk. Het is toch op zijn minst verdrietig te noemen dat je in christelijke kerken zo’n vraag gesteld krijgt? Als het echt zo is dat Gods genade de reden is dat de Bijbelse boodschap goed nieuws (evangelie) wordt genoemd en als kerken pretenderen die Bijbel centraal te stellen, dan is zo’n vraag naar het ‘hoe’ zeer schrijnend. Toch begreep ik hun vraag maar al te goed. Mijn eigen levensverhaal bewees dat ik zelf heel lang geen besef had van wat een leven van genade betekende. Ook ik was, net als de meeste vragenstellers, vanaf mijn kindertijd vertrouwd met het woord ‘genade’. Daar ontkom je niet aan als je opgroeit in de christelijke cultuur. Bijbelverhalen, grotemenpreken, psalmen, vrolijke kinderliedjes en Bijbelse kleurplaten raakten regelmatig aan dat moeilijke woord. De theorie kreeg ik met de paplepel ingegoten, maar de praktijk bleef onduidelijk. Dat het grote impact zou hebben op je dagelijks leven bleef voor mij onzichtbaar. Blijkbaar hoorde ik dat niet in al die verhalen en ik zag het ook niet om mij heen. Daardoor wist ik ook niet wat ik miste. Om het met Cruyff te zeggen: ‘Je gaat het pas zien, als je het doorhebt.’

Ik kreeg het pas door toen ik er zelf (een beetje) door getroffen werd. Vanaf dat moment kwam ik er langzamerhand achter wat ik al die tijd niet wist en dus niet miste. Hoe meer ik daarin ontdekte, hoe meer ik begon te begrijpen dat het zelfs logisch was dat ik het daarvoor niet zag en wist. Leven van genade is zo tegennatuurlijk dat het heel vanzelfsprekend is om het meer als theorie te omarmen in een dagelijks leven dat amper verschilt van dat van mensen die de theorie niet kennen. De leer dat God, uit genade, jouw zonden vergeeft en je een eeuwig leven belooft is een kostbaar geschenk om dankbaar voor te zijn, maar de uitwerking daarvan ligt voor de meesten in de toekomst, na hun dood, en ontslaat je dus niet van de dagelijkse zorgen. Wat dat betreft gaat de vergelijking met voetbal wel op. Voetbal wordt door sportpresentator Kees Jansma wel de belangrijkste bijzaak in het leven genoemd. Echte voetbalfans spenderen een belangrijk deel van hun leven aan hun club. Tijd, geld en clubliefde, het mag heel veel kosten. Voor hen heeft voetbal een vergelijkbaar zingevingsniveau als religie voor kerkmensen. Maar net zoals fans naast hun voetbal belangrijker zaken hebben te regelen om van te kunnen leven, leiden veel gelovigen een dagelijks leven dat vergelijkbaar is met dat van anderen. Op zijn Jansma's: 'Geloof, de belangrijkste bijzaak in een christelijk leven.'

Toch bleek bij elke genadelezing die ik gaf, en uit de verkoopcijfers van het boek, dat de meeste christenen verlangden naar meer. Meer leven van die genade die op papier zo levensveranderend voor de praktijk kan zijn. Die genadehonger leidde bij mij tot een verlangen om ooit een vervolg te schrijven op *Leven na de genadeklap*. Een tweede boek, waarin het dan niet meer zou gaan over wat genade is en hoe die uitwerkt in je persoonlijk leven, maar over hoe je meer vanuit die genade kunt leren leven. Het duurde lang voordat ik mij aan dat tweede schrijfproces wilde wagen. Ik ontdekte gemengde gevoelens bij mijzelf. Naast het sterke verlangen om mensen te motiveren Gods genade serieus te nemen voelde ik steeds meer dat de inhoud ook schokkend en pijnlijk zou zijn voor zoveel mensen die mij dierbaar zijn. Groeien in genade wordt namelijk niet belemmerd door de slechte dingen in ons leven, maar juist door zaken die wij

vanaf jonge leeftijd leren als goed en heel belangrijk. Als we een gewetensvolle christelijke opvoeding achter de rug hebben, dan zijn we getraind om vooral de goede dingen na te jagen en juist die blijken een overgave aan genade in de weg te staan.

Jezus legt de groei van zijn koninkrijk uit met een alledaags voorbeeld uit zijn tijd en cultuur.¹ Een zaaier zaait op zijn land het zaad waarvan hij een rijke oogst verwacht. Dat kostbare zaad wordt zo ruimhartig en weids gezaaid dat het op vier verschillende bodemsoorten belandt. Van de drie soorten grond waaruit weinig of geen oogst te verwachten valt zullen de meeste kerkgangers zich nauwelijks herkennen in de eerste twee: de weg en de rotsachtige bodem. Het wordt spannend bij die derde soort: het zaad tussen de distels. Als Jezus namelijk uitlegt wat die distels zijn die het (genade)Woord verstikken, dan noemt hij helemaal niet de zaken waar in christelijke gezinnen en kerken veelvuldig tegen gewaarschuwd wordt. Het beruchte zondenlijstje met punten als vloeken, overtreding van de zondagsrust, ongehoorzaam zijn aan je ouders, kerkdiensten verzui- men, liegen, vreemdgaan, seks buiten het huwelijk, roddelen, moord of abortus vind je in de uitleg van Jezus niet terug als groeiremmers voor zijn koninkrijk. Nee, het verbijsterende is dat hij thema's noemt waar je juist vaak toe wordt opgeroepen om die serieus te nemen en je best voor te doen. Dat waar Jezus tegen waarschuwt, namelijk de zorgen om het dagelijks bestaan, de verleiding van de rijkdom en het verlangen naar allerlei andere dingen, wordt binnen christelijke kringen vaak gezien als deugden waar je je best voor doet. Onder de motivatie van een groot verantwoordelijkheidsbesef, rentmeesterschap of cultuurmandaat kan een sterke distelkracht schuilgaan.

Het goede doen is een mooie overlevingsstrategie om nooit van genade te hoeven leven. Ons zelfbeschikkende ego is slim en sluw genoeg om met het goede onze capitulatie aan genade uit te stellen. Vandaar de titel: *Genadeloos goed*. Ik hoop dat de titel en dit voorwoord je nieuwsgierig maakt om verder te lezen. Doe dat vooral ook

¹ Marcus 4:1-20

als het irritatie of verbijstering oproept. De kans is vrij groot dat de inhoud dan juist voor jou bedoeld is. Elk hoofdstuk sluit ik af met grondwerk. Het zijn bezinningsvragen of opdrachten om de dorens en distels in je eigen grond te ontdekken en daar iets mee te doen. Ik wens je veel vruchtdragende groei toe.

Arie de Rover

HOOFDSTUK 1

Net echt

Bijna was ik er ingetrapt. Nog één muisklik en ik zou in serieuze financiële problemen zijn terechtgekomen. Natuurlijk vroeg ik mij na dit incident af waarom ik niet alerter was, maar de mail zag er zo waarheidsgetrouw uit en het betrof mijn creditcard die op het punt stond geblokkeerd te worden. Ik zou op korte termijn naar Amerika vliegen met een van onze zonen. Vanzelfsprekend moest ik die dreigende blokkade snel voorkomen en deze mail van de ‘Rabobank’ gaf mij die gelegenheid. Vlak voordat ik digitaal gevaarlijk terrein betrad schoot het ineens door mijn hoofd dat er weleens valse mails circuleerden. Deze zogenaamde phishingmails waren toen nog een relatief nieuw stuk gereedschap van criminelen om naar je geld of persoonlijke gegevens te hengelen. Tegenwoordig vallen er dagelijks meer dan 50.000 van deze namaakmails in mailboxen van privépersonen en bedrijven.¹ Het nep-aas dat ze bij deze digitale hengelsport gebruiken is bijna niet van echt te onderscheiden. Namen en logo’s van gerenommeerde instellingen worden onberispelijk overgenomen. Incassobureau Intrum Justitia, het Centraal Justitieel Incassobureau, Rabobank, ING, de Belastingdienst, internetproviders, het zijn allemaal populaire vermommingen om naïeve ontvangers te misleiden. De mails zijn van hoge urgentie, er moet een nijpend probleem direct worden opgelost. Vaak is er sprake van een dreigende sanctie zodat uitstel geen optie meer is.

Er blijken nog steeds heel veel mensen in te trappen. Gelukkig kwam ik er door een plotselinge ingeving op tijd achter, maar ik zou het niemand kwalijk nemen en geen slachtoffer belachelijk maken

¹ Consumentenbond, “Phishing en nepmails” (op consumentenbond.nl/)

die er te goeder trouw intrapt. ‘Net echt’ is nauwelijks te onderscheiden van echt, vooral als het een product is van professionele criminelen.

Met de opkomst van de sociale media is er een nieuw soort net-echt-fenomeen ontstaan, dat niet alleen het leven van een enkel individu kan beschadigen maar dat in potentie zelfs een maatschappij-ontwrichtend effect heeft. Bij de verkiezing van Donald Trump tot president van de Verenigde Staten is de eeuwenoude misleidingstruc van het verspreiden van nepnieuws in een omvangrijke stroomversnelling terechtgekomen. De in 2016 gekozen president strooide in de beginperiode van zijn presidentschap kwistig met de term *fake news* wanneer het berichten betrof die hem niet welgevallig waren, en hij zette daar doodleuk zijn eigen verzinsels tegenover. De journalistieke ophef die daardoor ontstond leidde zelfs tot een nieuwe term. Toen de nieuw aangetreden persvoorlichter van het Witte Huis, Sean Spicer, nepnieuws verspreidde over het veel te grote aantal aanwezigen bij de inauguratie van Trump, introduceerde de hoogstgeplaatste adviseur van de president, Kellyanne Conway, de term *alternative facts* (alternatieve feiten). Een briljant bedachte term om leugens en zelfverheerlijkende fantasietjes netjes te omschrijven.

‘Nepnieuws is van alle tijden’, schrijft Han van der Horst in zijn boek *Nepnieuws, een wereld van desinformatie*.² Niet alleen de dorpsroddels zijn al eeuwenlang bronnen van namaaknieuws, maar ook machthebbers namen en nemen het niet zo nauw met de waarheid als zij een leugen kunnen inzetten voor eigen gewin. Paus Urbanus II hield in 1095 een propagandistische preek waarin hij zijn droom om Jeruzalem op de moslims te veroveren ernstig aandikte met gruwelverhalen, dus leugens, over het lijden dat christenen daar moesten ondergaan. Het werd het startschot voor een aantal bloederige kruistochten. De term ‘kruistocht’ is daarna symbool komen te staan voor elke fanatieke actie tegen iets wat als verkeerd wordt beschouwd. Misschien herinner je je de beelden nog van de

2 Historiek, “Nepnieuws is van alle tijden” (op historiek.net)

Amerikaanse minister van Buitenlandse Zaken Colin Powell. Na de aanslagen op het World Trade Center, op 11 september 2001, laaide in Amerika de strijd tegen het terrorisme op. President George W. Bush propageerde dat de Iraakse dictator Saddam Hoessein banden had met Al Qaida, die achter de aanslagen zat. Bush wilde een oorlog tegen Hoessein rechtvaardigen en bracht het bericht naar buiten dat er massavernietigingswapens in Irak lagen opgeslagen. Colin Powell hield in 2003 een indrukwekkende toespraak in de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties waarin hij, zijn woorden ondersteunend door satellietbeelden, de wereld probeerde te overtuigen van wat later nepnieuws bleek te zijn. Het zag er zo ‘net echt’ uit dat Amerikaanse bondgenoten, waaronder Nederland, zich achter de inval in Irak schaarden. In een interview in 2005 gaf Powell eerlijk toe dat de informatie die hij gebruikte niet klopte en dat hij deze toespraak een smet op zijn blazoen vindt.³

Tot zover een aantal ‘net echt’ voorbeelden die ingezet worden met dubieuze of ronduit kwade bedoelingen. Maar ‘net echt’ kan ook heel positief vervullend en helend werken. Mariëtte van Vugt uit Almere maakt levensechte poppen. Ze lijken als twee druppels water op echte kinderen. ‘Mijn poppen lachen, huilen, schreeuwen, slapen, zijn blij of kijken verbaasd, ze hebben ieder een andere gezichtsuitdrukking. Ze dragen kleding, hebben een luier om en een speen in de mond en liggen of zitten in de box of de maxi-cosi. Eerst heb ik nog niets met de nieuwste creatie, tot de pop op een gegeven moment voor de zoveelste keer in de oven ligt. Hier met mijn kind, denk ik dan. Als ik zo’n pop maak, houd ik er uiteindelijk van. Het voelt als een echt kindje, het zit al snel in mijn hart’, zegt Mariëtte in een interview in het *Nederlands Dagblad*.⁴ Ze heeft een heel diverse klantenkring. Je hebt natuurlijk poppenverzamelaars. Maar ze neemt ook verzoeken aan om een pop te maken van een kleinkind of van een overleden kindje. Ook echtparen die geen kinderen

3 *De Standaard*, “Powell vindt VN-speech een smet op zijn blazoen” (op standaard.be)

4 *Nederlands Dagblad*, “Deze levensechte poppen bieden troost en geluk. ‘Het voelt als een echt kindje’” (op nd.nl)

kunnen krijgen. ‘Laatst zat een kinderloze vrouw met een pop op schoot. Het geluk spatte ervan af’, aldus van Vugt. ‘Veel mensen zijn eenzaam en zo’n pop biedt troost. Ik weet zelf inmiddels hóe gehecht je eraan raakt. Als ik een pop verkoop, voelt het alsof ik een navelstreng doorknip.’ Deze levensechte kindertjes roepen dezelfde gevoelens op als baby’s van vlees en bloed. Bijzonder om te zien hoeveel positieve effecten ‘net echt’ kan hebben. Zelfs als er geen leven in zit maar er wel voldoende overeenkomsten zijn om het als een kind te beschouwen, roept het namaakmensje oprechte en authentieke reacties op.

Het is bijna beangstigend hoe hoog de fopfactor van ‘net echt’ is. Je trapt er met het grootste gemak in. Vooral als het fake news door kwaadwillende slimmeriken wordt gepresenteerd moet je wel heel goed opletten voor het bedrog. De schade kan groot zijn. Terwijl die levensechte poppen bewijzen dat perfecte namaak ook een gelukzalig gevoel in je kan opwekken.

In dit en het volgende hoofdstuk gaan we deze twee ‘net echt’ varianten toepassen op ons eigen leven. Eerst onderzoeken we de schadelijke gevolgen van sluw nepnieuws dat we gemakkelijk voor waar kunnen aannemen. Het schokkende is dat we de natuurlijke neiging hebben deze schadelijke fakevariant meer te vertrouwen dan de echte (goede) waarheid. We blijken gemakkelijker met *alternative facts* te leven dan met de *simple truth*. Daarna zien we in het volgende hoofdstuk hoe bedreven we erin zijn om beperkte, tekortschietende, gebrekkige, tijdelijke en aan afbraak onderhevige dingen en mensen een goddelijke status te geven. Als professionele illusionisten zijn we in staat om nepgodjes te creëren en ons daar ook nog afhankelijk van te maken. Ze lijken net echt en de impact ervan is groter dan die van de namaakbaby’tjes van Mariëtte.

Schadelijk nepnieuws

Op nepnieuws dat gepresenteerd wordt als ‘net echt’ kan je gemakkelijk een heel leven bouwen. Dat geldt zeker als het informatie betreft over het fundament onder je leven. Gefopt worden met een

1 aprilgrap kan leuk of een tikkeltje beschamend zijn, maar op 2 april heb je er geen last meer van. Maar stel dat je voorgelogen wordt over iets wat van wezenlijk belang is? Dat het niet een grapje is maar een bewust bedachte onwaarheid of leugen? Zoiets kan een belangrijk deel van je leven ondermijnen. Als counselor begeleid ik een vrouw die pas op haar twaalfde te horen kreeg dat haar vader niet haar biologische vader was en dat zij officieel een andere achternaam had dan waar zij mee opgroeide. Twaalf kwetsbare jaren werd haar fake news voorgehouden door, nota bene, haar 'ouders'. De reden achter deze leugen was een conflictueuze situatie tussen haar moeder en haar biologische vader kort na haar geboorte, waardoor ze haar biologische vader als kind nooit heeft gekend. Haar moeder trouwde vervolgens met een man die zich altijd heeft gepresenteerd als haar vader. Ze droeg zelfs zijn achternaam, terwijl ze in de burgerlijke stand een andere naam had. Toen ze ingeschreven moest worden op de middelbare school kwam haar echte naam boven tafel. Zo'n bericht slaat bij een twaalfjarig meisje voor een groot deel de bodem onder haar kindertijd weg en laat diepe traumatische sporen na. Dat wat net echt leek, bleek onwaar te zijn. Voorgelogen worden over wie je ouders zijn, en dus over wie je zelf bent, trekt pijnlijke sporen in je identiteit. Zelfs als het met de beste bedoelingen wordt gedaan kan het zwaar beschadigend zijn. Als de leugen eenmaal uitkomt voel je je in het diepst van je wezen bedrogen. Het ontwricht de kern van je bestaan.

Net echt kan dan letterlijk levensgevaarlijk zijn, omdat het een aanslag is op je identiteitsontwikkeling. Ieder mens bouwt zijn leven namelijk op zijn identiteit. Het is de essentie van je mens-zijn en daardoor het fundament onder je leven. Als die identiteit (gedeeltelijk) wordt opgeblazen, stort je inmiddels opgebouwde leven in en moet je gedwongen op zoek naar alternatieven. Identiteitsbronnen die zich voordoen als net echt hebben de potentie om levensgrote schade aan te richten. Ontmaskering van hun onwaarheid leidt tot ernstige identiteitscrisissen.

Het eerste phishingdrama met identiteitsnepnieuws treffen we aan in de oertijd van de mens. In de meest paradijselijke omstandigheden leefden onze allereerste voorouders, Adam en Eva, het leven dat

perfect paste bij hun functionele ontwerp. De drie ‘componenten’ waaruit ze bestonden – geest, ziel en lichaam⁵ – functioneerden volledig overeenkomstig het originele bouwplan. Zolang ze de natuurwetten honoreerden die binnen deze ideale leefgemeenschap golden, kon hun leven nooit beter worden dan dit. Alles was pais en vree. De dynamiek van het leven klopte tot in detail. De onderlinge verhoudingen waren duidelijk en zorgden voor de ultieme balans. Totdat...

Totdat het slang geworden kwaad zich sluw meldde met giftig nepnieuws. Als een professioneel phisher speelde hij in op gevoelens waar een potentieel slachtoffer het meest vatbaar voor is. Dit was zijn tactiek:

- De betrouwbaarheid van andere beïnvloeders in diskrediet brengen door zichzelf als betrouwbaarder voor te doen;
- Een potentiële dreiging benoemen waardoor angst wordt ingeboezemd;
- Een verleiding voorspiegelen waarmee een verlangen wordt gecreëerd.

Lees even mee met het eerste phishingbericht uit de geschiedenis. Volgens het Genesisverhaal voeren de duivel en Eva deze dialoog:

‘Is het waar dat God gezegd heeft dat jullie van geen enkele boom in de tuin mogen eten?’ vraagt de duivel.

‘We mogen de vruchten van alle bomen eten’, antwoordt de vrouw, ‘behalve die van de boom in het midden van de tuin. God heeft ons verboden van de vruchten van die boom te eten of ze zelfs maar aan te raken; doen we dat toch, dan zullen we sterven.’

‘Jullie zullen helemaal niet sterven’, zei de slang. ‘Integendeel, God weet dat jullie de ogen zullen opengaan zodra je daarvan eet, dat jullie dan als goden zullen zijn en kennis hebben van goed en kwaad.’⁶

Het is het meer dan waard om deze duivelse dialoog tot in detail te ontleden, omdat we hier oog in oog staan met de meest kwaadaar-

⁵ 1 Tessalonicenzen 5:23

⁶ Genesis 3:1-5

dige ziekte die ons mensen is overkomen. Ja, ook jou. We zitten hier op het geestelijke DNA-niveau van de dodelijkste erfelijkheidsziekte, ook wel erfzonde genoemd. Laten we onze identiteitsmicroscopie scherpstellen en analyseren wat we hier zien gebeuren.

Eerst wordt door Satan de suggestie gewekt dat God waarschijnlijk een gierige, egoïstische en zelfgerichte autoriteit is die de mens van geen enkele boom wil laten genieten. De betrouwbaarheid en ruimhartigheid van God worden leugenachtig in diskrediet gebracht. Hoewel Eva deze listige leugen vrouwmoedig tegenspreekt, zaait zo'n misleidende suggestie minimaal een kiem van twijfel. Je herkent dat misschien wel? Als je ineens iets anders hoort dan wat je altijd geloofde en waarvan je overtuigd was, kan je zomaar een 'huh?-moment' hebben. Zeker als de nieuwe informatie 'net echt' klinkt. Je krabt je eens goed achter je oren. De andere 'waarheid' brengt je even uit balans. Het zou mij niet verbazen als dat bij Eva ook zo was. Vervolgens wordt bij haar dat moment van twijfel direct gevolgd door keiharde leugens van de slang: 'Jullie zullen helemaal niet sterven. Integendeel, God weet dat jullie de ogen zullen opengaan zodra je daarvan eet, dat jullie dan als goden zullen zijn en kennis hebben van goed en kwaad.'

De gezaaide twijfel kan door deze drie afgevuurde leugens direct opschalen naar wantrouwen over wat je altijd hebt geloofd. Wat Satan hier doet is scherpzinnig en doortrapt. Zijn sluwe retoriek heeft maar één doel en dat is de betrouwbaarheid van God onderuithalen. Het kinderlijk vertrouwen dat Eva in God had, wordt hier op verbaal slimme wijze aangevallen. Let erop dat de duivel niet het bestaan van God in twijfel trekt. Dat zou bij Eva ook niet echt gewerkt hebben, want God kwam elke avond bij hen op bezoek in de tuin. Waar hij wel vol op inzet is dat God niet te vertrouwen is. Realiseer je dat Adam en Eva van God nooit een verklaring hadden gekregen waarom ze niet van die boom mochten eten. God had gewoon (blinde) gehoorzaamheid gevraagd en gewaarschuwd voor de consequenties maar geen uitleg gegeven. Satan vult die leemte op door een uitleg te geven waaruit een imago van God ontstaat dat haaks staat op wie God is. Satan pleegt regelrechte karaktermoord op God. Deze geestelijke werkwijze hanteert de duivel nog steeds, en met succes.

Er zijn ook nu massa's mensen die wel in 'iets' of zelfs in God geloven, maar er niet aan moeten denken om hun vertrouwen op dat 'iets' of op God te stellen en de regie over hun leven uit handen te geven. In kerken wordt massaal *in* God geloofd, maar geloven *in* God is niet hetzelfde als God geloven. Je kunt niet God geloven zonder *in* God te geloven, maar je kunt wel *in* God geloven zonder God te geloven.⁷ De duivel vindt het geen probleem als mensen nog *in* God geloven. Ook alle demonen geloven *in* God,⁸ maar Satan haalt alles uit de kast om de mensen ervan te weerhouden God te geloven.

Hetzelfde doel had hij bij Job. Niet om Job van zijn geloof in God af te helpen, maar om Jobs ontzag voor God te laten veranderen in het vervloeken van God.⁹ Exact hetzelfde trucje zet Satan in bij Jezus. Die wordt, nadat hij Gods stem uit de hemel heeft gehoord dat hij Gods geliefde zoon is in wie God vreugde vindt, de woestijn in geleid en is daar na veertig dagen en nachten vasten bijna aan het einde van zijn krachten. Op dát moment komt de Diabolos en zet al zijn sluwheid in om de relatie tussen Jezus en God kapot te maken. (*Diabolos* is het Griekse woord voor duivel, en het betekent 'uit elkaar werpen'.) Jezus wordt tot drie keer toe verleid om zelf de regie in zijn leven te pakken en niet meer op zijn Vader te vertrouwen. De enige missie van Satan is vijandschap brengen in de relatie tussen de mens en God. Wantrouwen zaaien op basis van leugens en illusies. Je moet geestelijk wel heel sterk in je schoenen staan om deze slim opgezette verleidingstruc te weerstaan en niet in de val te lopen.

Jezus was blijkbaar geestelijk sterk genoeg. Eva is inmiddels heftig aan het twifelen gebracht. Ze laat de inhoud van het phishingbericht in haar geest binnenkomen. Hoe haaks het ook staat op de waarheid die ze eerder had gehoord en waaruit ze gewoon was te leven, dit nieuwe gezichtspunt wekt wantrouwen, en de identiteitsbelofte om zelf God te zijn trekt haar steeds meer aan. Haar laatste 'ja, maar' verdwijnt als ze nog eens goed kijkt naar die verboden boom. Nog nooit had ze zo naar die boom gekeken. Hoe vaak had

7 Tim Keller, *Galaten*, p. 94

8 Jakobus 2:19

9 Job 1:11 en 2:5

ze die boom al gezien zonder dat ze er iets bijzonders aan zag? Het speciale karakter van deze boom zat ook niet in de vruchten die eraan groeiden. Ik geloof dat dit net zo'n boom was als de andere bomen in de hof. Het unieke aan deze boom was de plek waar hij groeide. Die wordt expliciet vermeld. Hij stond in het midden van de hof. Een krachtige symbolische plek. God, aan wie deze boom toebehoort, wil het centrum van je leven zijn. Hij móét zelfs de kern zijn als je je leven tot zijn recht wilt laten komen. Als je het leven wilt leven zoals het bedoeld is, in volledige vrijheid, dan zal God het middelpunt moeten zijn.

Het was Gods rol dat hij de bron zou zijn, de voorzienigheid. Onze rol was afhankelijk te zijn van de Bron. God schiep het leven en wij hebben het gekregen. Daarom waren we afhankelijk van God voor ons leven en voor alles wat we nodig hadden. Het was Gods rol ons te voorzien, de onze om te ontvangen. God gaf de adem, wij snoven die op. God gaf de tuin, wij woonden erin en aten ervan. God gaf ons relatie, wij ontvingen intimiteit en verbondenheid. Onze rol was bedoeld voor afhankelijkheid. Hij voorziet, wij zijn afhankelijk en vertrouwen. Als God de Schepper is en wij de schepping, zijn we van hem afhankelijk voor leven en provisie. Onafhankelijkheid is geen optie voor ons. (...) We zijn afhankelijk van liefde buiten onszelf.¹⁰

Nooit eerder had Eva aan die waarheid getwijfeld en dus was ze dagelijks, vol respect en vertrouwen, langs deze boom gewandeld en was haar niets opgevallen. Maar nu de als waarheid verpakte leugen zich in haar geest heeft genesteld kijkt ze met andere ogen: 'De vrouw keek naar de boom. Zijn vruchten zagen er heerlijk uit, ze waren een lust voor het oog, en ze vond het aanlokkelijk dat de boom haar wijsheid zou schenken.'¹¹

Door het serieus overwegen van het slim verpakte nepnieuws is haar geest inmiddels zo beïnvloed dat ze een andere betekenis aan deze zo

10 Dr. Henry Cloud en dr. John Townsend, *Groeien naar volwassenheid*, p. 30

11 Genesis 3:6

vertrouwde boom geeft, en op slag zien de vruchten er veel smaakvoller uit dan ooit. Dat wat ze ziet veroorzaakt een toenemende zielsverrukking en het is nu nog wachten op het moment dat haar lichaam tot actie overgaat. Zo werkt zonde. Ook bij jou en mij. Het begint in je geest, met een identiteitsbehoefte die zonder God bevredigd wil worden. Van daaruit wordt de ziel, je emotionele centrum, aangewakkerd en ten slotte volgt de daad. Zonde is een identiteitsprobleem, geen gedragsprobleem. Zondig gedrag is niets anders dan een symptoom van wat er in de geest/identiteit al is misgegaan en dat wordt aangemoedigd door een voelbaar zielsverlangen. Ook Eva heeft zich inmiddels zo sterk door haar begeerte laten meeslepen dat ze haar hand uitsteekt om haar ontwaakte begeerte bevredigd te krijgen: ‘Ze plukte een paar vruchten en at ervan.’

Het is die begeerte waar het mis gaat. Niet iets anders. Hoe graag we ook de schuld van deze fatale ‘val van de mens’ aan iemand anders zouden willen geven, als we eerlijk naar de feiten kijken kunnen we ons geen slachtofferhouding permitteren. Regelmatig worden er verwoede pogingen gedaan om God hiervoor verantwoordelijk te maken. Met suggesties als: ‘Hij had die boom toch weg kunnen laten, dan was die verleiding immers nooit mogelijk geweest?’ Dat lijkt een steekhoudend argument om God deze valkuil te verwijten, maar als je beseft wat de verhouding tussen God en de mens is, of hoort te zijn, dan begrijp je dat er een keuzemogelijkheid voor de mens moest zijn. Kijk maar naar onze ontstaansgeschiedenis. In het scheppingsverhaal neemt de creatie van de mens een unieke plek in.

Nadat Gods Geest de woeste, doodse aarde en de duistere oervloed had waargenomen, besloot God een levenskrachtige creatie tot stand te brengen. De natuurkrachten en de flora en fauna hadden hun startpunt in een besluit van God dat hij uitvoerde door het eenvoudigweg uit te spreken. ‘Hij sprak en het was er, hij gebod en daar stond het.’¹² God is bijzonder tevreden over alle levenssoorten die hieruit voortkomen en de enige functies die ze, ingebouwd en

12 Psalm 33:9

voorgeprogrammeerd, meekrijgen is groeien, bloeien en wemelen. Deze levensvormen hoeven niet na te denken over hun rol of de zingeving in het leven. Ze voeren simpelweg uit wat God heeft ingeschapen.

De mens is geen onderdeel van die scheppingsmethode. Terwijl alle andere soorten er al lustig op los leven neemt God het besluit om de mens het levenslicht te laten zien. Deze levenssoort krijgt een totaal andere functie en is (daarom?) uit een heel ander hout gesneden. De mens moet heerschappij voeren over de aarde en over alle levende wezens die God daarop geschapen heeft. Om die hele aarde uiteindelijk onder zijn gezag te krijgen moet de mens vruchtbaar zijn en de aarde gaan bevolken. Blijkbaar vraagt deze taak zoveel capaciteiten, dat de mens een creatie moet zijn die sterke overeenkomsten vertoont met zijn eigen Creator. ‘God zei: Laten wij mensen maken die ons evenbeeld zijn, die op ons lijken.’¹³ God wilde een voluit bewaame ambassadeur om zijn schitterende schepping te besturen en om er net zo van te kunnen genieten als God zelf. God wilde een schepsel waarmee hij een relatie kon opbouwen, zijn liefde kon delen en waarmee hij kon communiceren. Bij zo’n unieke positie en verantwoordelijkheid hoort blijkbaar ook een uitzonderlijk scheppingsproces. Waar alle andere levensvormen ontstaan door goddelijke uitspraken gaat God nu persoonlijk aan de slag om de mens uit stof, uit aarde, te vormen. En om het nog intiemer te maken krijgt de mens de levensadem door God ingeblazen. ‘Toen maakte God, de HEER, de mens. Hij vormde hem uit stof, uit aarde, en blies hem de levensadem in de neus. Zo werd de mens een levend wezen.’¹⁴ Een intiemere verbinding is niet denkbaar volgens Henri Nouwen: ‘*Kun je je een intiemere band voorstellen dan deze die je met je adem hebt? Die is zo intiem, gaat zo diep, dat je er niet eens over nadenkt. Je zegt niet: ‘Ik adem lekker vandaag.’ Dat zeg je nooit omdat het zo intiem is, omdat jouw ademen hetzelfde is als jij. En juist die intimiteit heeft God gekozen, zodat God onze adem kon worden.*’¹⁵

13 Genesis 1:26

14 Genesis 2:7

15 Henri Nouwen, *Jezus volgen*, p. 97